

Лариса ЯНЕНКО

(Київ, Україна)

ДО НАУКИ ПРО НАРОДОВЛАДДЯ

The low level of public administration in Ukraine is noted against the background of a deep crisis of global governance. The transition of humanity through the point of no return to the old models of management is emphasized. It is proposed in the context of a global economic tsunami to begin the formation of a stable system of real democracy instead of artificial "democratic" chaos. The understanding of democracy as public self-government is substantiated, in which the subject and the object of management coincide. Examples of ordered pseudoscience interpretations of concepts of democracy used in Ukrainian legislation are given. The first steps on the way to Noosphere are proclaimed.

Keywords: public self-government, public administration, authorities of the people, evolution of democracy, digital civilization, Noosphere.

Очевидно, що за останні роки на планеті різко погіршилася здатність владних еліт тримати потрібний рівень організованості в суспільстві, причому навіть у країнах з високим рівнем життя. Вчені всього світу намагаються допомогти можновладцям утримувати рівень суспільної конфліктності нижче критичного рівня, але сьогодні саме влада цю межу вже перейшла. Все більше уряди країн узаконюють вільний обіг вогнепальної зброї, все більше свободи наркоторгівцям, повіям, корупція та гральний бізнес не мають меж тощо. Тож часто говорять про агонію капіталізму, а потрібно зрозуміти глибинні механізми руйнування тисячолітнього панування ідеології святості приватної власності, вільного ринку і конкурентної боротьби за виживання. Наше повідомлення стосується саме висвітлення ряду причин цього історичного зламу еволюції людства та пошуку можливих шляхів у майбутнє.

Спочатку наводимо докази невідворотності цієї світової кризи:

- явна загроза закінчення базових для людства невідновних природних ресурсів;
- перетворення на товар всього на планеті заради прибуткового зростання споживчої піраміди;
- використання фінансовою мафією грошей як найбільш прибуткового товару та організація світової фінансової піраміди з кредитних фіатних грошей;
- безглузде майнове розшарування як локальних суспільств, так і великих цивілізацій;
- перетворення «хазяями грошей» більшої частини людства на безвідповідальну покірну народну масу;
- підсвідоме у більшості та свідоме у еліт розуміння потреби глобального перезавантаження ...

Технологія використання споживчих цін у єдиних грошових еквівалентах для всіх об'єктів власності як товарів дозволила «хазяям грошей» так довго дурити людство своїми лихварськими відсотками за цю зручність та тримати за допомогою цього майже все населення в покорі. Сьогодні вчені пропонують замість грошей використовувати справедливий обмін товарів і послуг на основі нової моделі Природи шляхом оптимального вибору найкращих технологій для їх виробництва або виконання послуг з чесною собівартістю та ціною [4,5]. При цьому перестають діяти старі капіталістичні докази неможливості існування людства без конкуренції, без вільного ринку, без тваринної боротьби за владу. Люди все більше бачать страшні сучасні можливості не тільки перемагати (читай знищувати конкурентів) за допомогою грошей (читай шахрайства, корупції, зброї...), але й появу неконтрольованих ніким нових засобів масового знищення, як хімічних так і біологічних (молекулярно-генетичні або ембріональні втручання, масової пересадки модифікованих органів, нової вірусної, бактеріологічної або психотропної зброї тощо), а також створення біороботів, метеорологічна та кліматична зброя тощо. Все це вимагає термінованого перезавантаження свідомості кожної поки що людини як головного запобіжника такому самознищенню людства разом із всією

Біосферою Землі. На жаль, в минулому таке завдання зміни тваринної підсвідомості людини на дійсно людську свідомість вирішити не вдавалося ні за допомогою всіляких революцій, ні кривавих війн або грошового терору (світового доларового концтабору) – завжди знаходилися певні групи людей зі старою тваринною свідомістю. Далі наводимо потрібну тут цитату одного зі світлих геніїв людства Норберта Вінера: «Ті з нас, хто сприяв розвитку нової науки – кібернетики, знаходяться, м'яко кажучи, в не дуже втішному стані. Ця нова наука, якій ми допомогли виникнути, веде до технічних досягнень, які створюють величезні можливості для добра і зла. Ми можемо передати наші знання тільки у оточуючий світ, а це світ Бельзена і Хіросіми. Ми навіть не здатні стримати нові технічні досягнення. Вони носяться у повітрі, і найбільше, що добився б будь-хто з нас своєю відмовою від досліджень з кібернетики, був би перехід всієї справи до рук самих безвідповідальних і самих користюлюбних із наших інженерів. Найліпше, що ми можемо зробити, - це потурбуватися про те, щоб багато людей зрозуміли загальний напрямок і значення цієї роботи, і обмежилися у своїй діяльності такими далекими від війни і експлуатації галузями, як фізіологія та психологія. Серед нас є такі, хто надіється, що користь від кращого розуміння людини і суспільства, яке дає ця нова наука, зможе попередити і переважити наше мимовільне сприяння концентрації влади (яка завжди – за самими умовами свого існування – зосереджується у людей, найбільш нерозбірливих у засобах). Але я пишу це у 1947 році і повинен заявити, що надія на такий результат дуже слабка». Як легко бачити сьогодні, це пророцтво Норберта Вінера абсолютно підтвердилося, як і його аналіз ринкової економіки: «У зв'язку з питанням про ефективну кількість суспільної інформації потрібно відмітити як один із самих різючих фактів у житті держави, що у ній надто мало дієвих гомеостатичних процесів. У багатьох країнах розповсюджена думка, яка у США визнана офіційним догматом, що вільна конкуренція сама є гомеостатичним процесом, тобто що на вільному ринку егоїзм торговців, кожен з яких намагається продати якомога дорожче, а купити якомога дешевше, в кінці кінців приведе до сталої динаміки цін і буде

сприяти найбільшому загальному благу. Це твердження пов'язане з дуже «втішним» переконанням, що приватний підприємець, намагаючись забезпечити свою власну вигоду, є певним чином громадським благодійником і тому заслуговує великих нагород, якими суспільство його осипає. На жаль, факти говорять проти цієї простодушної теорії. Ринок – це жорстка гра, що подібна до домашньої гри, відомої під назвою «монополія». Вона строго підпорядкована загальній теорії ігор, яку розробили фон Нейман і Моргенштерн. Ця теорія заснована на припущенні, що на будь-якій стадії гри кожен гравець, виходячи з доступної йому інформації, грає відповідно до досить розумної стратегії, яка в кінці кінців забезпечить йому найбільше математичне очікування виграшу. Навіть при двох гравцях теорія складна, хоча вона часто призводить до вибору певного напрямку гри. Але коли грають троє гравців, або більше, тоді у абсолютній більшості випадків результат гри характеризується граничною невизначеністю і нестабільністю. Окремі гравці, яких спонукає власна ненажерливість, починають створювати коаліції, але ці коаліції створюються за різними схемами і зазвичай закінчуються нагромадженням зрад, ренегатства і обманів. Це точна картина вищого ділового життя і тісно пов'язаного з ним політичного, дипломатичного і військового життя. Та у підсумку навіть найяскравішого і безпринципного маклера очікує розорення. Але припустимо, що маклерам це набридло і вони згодні жити у мирі між собою. Тоді нагорода дістанеться тому, хто, вибравши вдалий момент, порушить угоду і зрадить своїх партнерів. Тут нема ніякого гомеостазу. Ми повинні проходити цикли бумів і спадів у діловому житті, послідовні зміни диктатур і революцій, війн, які дуже характерні для сучасності.

На щастя, не всі шахраї, більшість людей досить розумні і досить альтруїстичні там, де справа стосується громадського блага або індивідуальних страждань, які вони бачать власними очима. В невеликій сільській громаді, що існує досить довго, щоб у ній склалися більш менш однакові рівні розуміння і поведінки, існують досить пристойні норми піклування за знедоленими, управління дорогами та іншими громадськими засобами, терпимості до тих, хто

помилився і порушив суспільні закони... Таким чином, невеликі, тісно пов'язані громади мають великий ступінь гомеостазу. Лише у великому суспільстві, де можновладці захищають себе та своє багатство навіть від критики, написаними ними ж законами, саме в такому суспільстві безсоромність може досягти найвищого рівня. З усіх цих анти-гомеостатичних суспільних факторів саме управління засобами зв'язку є найбільш дієвим і важливим.

Одним з висновків книги «Кібернетика» є те, що всякій об'єкт, як організм, формується наявністю засобів отримання, використання, зберігання і передачі інформації. У суспільстві, занадто великому для прямого контакту між його членами, такими засобами стають книги, газети, радіо, телефонний зв'язок, телеграф, пошта, театр, кіно, школи і церкви. Але крім цього, свого безпосереднього значення як засобу зв'язку, всі вони починають слугувати іншим, комерційним цілям (реклама, прибутки тощо)... Цьому сприяє сам розвиток і розповсюдження засобів зв'язку. При цьому, скрізь на засоби зв'язку накладається потрібне обмеження:

- виключення менш вигідних засобів на користь більш вигідних;
- та обставина, що засоби зв'язку знаходяться в руках дуже обмеженого класу багатих людей і тому, зрозуміло, виражають погляди цього класу;
- нарешті, обставина, що засоби зв'язку, як один із основних шляхів до політичної і особистої влади, приваблюють перш за все тих, хто хоче такої влади.

Так система, що має сприяти суспільному гомеостазу, потрапляє прямо в руки тих, хто більше всього зацікавлений у «грі» за владу та гроші, у грі, що є одним з основних антигомеостатичних факторів у суспільстві... Їм взагалі стає непотрібна суспільна інформація... **Подібно вовчій зграї така держава стає дурніша, ніж більшість її членів»** [3, с.163 – 167].

Тож очевидно, що за 70 років з часу висновків Норберта Вінера ситуація зі свідомістю людей мало змінилася, проте саме зусиллями його та його колег сьогодні практично кожна людина має такий чарівний засіб інформаційної

взаємодії як звичайний смартфон, який реально дозволяє згуртовувати і переформатовувати масову свідомість всього людства. Поки що цей потужний засіб впливу на розум використовується «хазяями грошей» як зброя окупації, перш за все для порятунку світової фінансової та споживчої пірамід. При цьому весь світ опинився взагалі під управлінням **ГАФАМА** (**Google + Amazon + Facebook + Alibaba + Microsoft + Apple**), що сьогодні називають новою соціальною платформою людства. Так зовсім невелика купка нових глобальних можновладців отримала практично необмежені можливості використати наявні дані щодо спотвореної рекламою вартості товарів та послуг для власного збагачення (див. вище застороги Норберта Вінера). Проте сучасні вчені багатьох країн вже почали розробляти сучасні форми прямої участі кожної людини у реальному народовладді як єдиний мирний шлях виходу з цієї глобальної і, можливо, останньої кризи людства через загрозу самознищення як біологічного виду [4,5].

Тому розглянемо далі можливість формування нових форм реалізації народом своїх конституційних прав єдиного суверена влади в країнах і на всій планеті. Покажемо на прикладі України, що народовладдя і демократія – це різні механізми соціального управління середнього рівня глобальної ієрархії. Місцеві можновладці більшості країн це активно використовують і представляють демократію як єдино можливий механізм реалізації «влади народу». Нагадаємо, наприклад, що в утаємниченій від народу Декларації про державний суверенітет України пишеться про народовладдя, а в діючій Конституції України - про демократію. При тому, що Конституція України (**КУ**) ухвалювалася на основі Акту проголошення незалежності України, що легітимізував (здійснив) Декларацію про державний суверенітет України. Ця термінологічна заміна була потрібна колишнім комуністам у Верховній Раді України (**ВРУ**), щоб соціалістичну демократію, де панувала компартійна номенклатура, тихенько замінити на капіталістичну демократію, коли панують окремі представники капіталу і яка швидко перетворилася на олігархократію.

До сьогодні, на жаль, влада ніколи не належала народу, якщо розуміти під народом усю сукупність громадян або хоча б її дорослу дієздатну частину – виборців країни. У тій же прадавній Греції до механізмів демократії були допущені тільки «вільні громадяни» - чоловіки, а жінки й раби, що становили абсолютну більшість населення, не мали політичних прав. Тобто споконвіку усюди мала місце олігархія, як прихована форма натовпоелітарної моделі керування. Крім того, так історично склалося, що демократією стали називати будь-які форми організації людського співмешкання з начебто колективним прийняттям рішень з питань спільного буття. У Вікіпедії, наприклад, демократія визначається як політичний режим, в основі якого лежить метод колективного прийняття рішень з рівним впливом учасників на результат процесу або на перебіг його істотних стадій. На жаль, практично далеко не всі люди мають реальне відношення до управлінських функцій, що сьогодні, в часи шалених історичних змін, може бути дуже важливо для узгодження інтересів і взаємовпливів всіх активних членів суспільства, а не тільки обраних, відповідальність яких лише політична.

Таким чином, як відчайдушно і багато років підкреслює в Інтернеті відомий вітчизняний аналітик Марк Іванович Зобов: «до числа демократичних можуть бути прилічені всілякі політичні режими, у рамках яких є присутнім колективне ухвалення рішення. Історично така форма громадського самоврядування одержала найбільше поширення при капіталізмі, що цілком природно, оскільки треба було цивілізоване, у рамках якихось певних правил, узгодження економічних інтересів так званих вільних суб'єктів ринкового господарства. Але внаслідок того, що в процесі конкуренції виживають тільки сильніші або хитріші, з неминучістю відбувається монополізація не тільки ринку, але й влади - олігархізація. Переможцями в цьому процесі, здебільшого, виявляються далеко не найрозумніші та моральні, а ті, які не зупиняються ні перед чим, і в яких не прийнято запитувати про походження першого мільйона. Про цей логічний результат процесу монополізації в політичній сфері колись так сказав Альфред Нобель: **«Будь-яка демократія приводить до диктатури**

покидьків». Саме на цей результат цілеспрямовано працюють відомі всім «демократизатори» світу, які створюють під виглядом «демократичних» держав планетарну мережу диктатур покидьків, централізовано керованих власниками їх рахунків – світовою фінансовою олігархією, націленою на світове панування. Для цього «хазяї грошей» десь використовують «пряники», десь – бомби НАТО. Так, наприклад, у 90-х через Міжнародний Республіканський Інститут США в Україні освоювали ті самі 5 млрд. доларів, про які нагадувала колишня дерсекретар США пані Нуланд. Тоді вся ця «допомога» представлялася нам як цікаве, пізнавальне та корисне вивчення демократичного досвіду провідної держави світу за участю її люб'язних радників: зірок естради, політтехнологів, сенаторів тощо. Сьогодні легко бачити, що це робилося з нами аж ніяк не з любові до українського народу - безкоштовний сир буває тільки в мишоловці. І от за допомогою кольорових Майданів мишоловка захоплюлася і про факт зовнішнього управління Україною знають навіть наші школярі.

Як влучно зауважував вже більше 2-х років тому М. І. Зобов: «Радянському народу, що виріс у стерильній атмосфері пропаганди й закритості, з неминучістю довелося б стикнутися з реаліями відкритого суспільства, де водиться всяка зараза, перехворіти різними болячками, як усі ми хворіємо в дитинстві, виробити імунітет і сформуватися, нарешті, у доросле відповідальне громадянське суспільство. Крім того, я розглядав тоді це навчання лише як початок шляху до справжньої демократії, про яку не мав ще в той час ні найменшого уяви. Але мені мріялося, що настануть часи, коли вже ми поїдемо в США вчити їх демократії. І, до речі, навчені ними росіяни вже прийняли участь за сучасними російськими технологіями у виборах Президента США. Що називається – навчили на свою голову. Ми в Україні теж старанно «вчилися», як подолали за чверть століття відставання від світових лідерів демократії, екстерном здали основні європейські іспити на зрілість. І тепер у нас майже «як у людей» – фінансова олігархія, корупція, гей-паради, ... і вимирання нації. І так склалося, що ми вийшли на цей рівень дорослості в ситуації, коли світова капіталістична (буржуазна) демократія прийшла у своєму

розвитку до кризи, точніше агонії, до повного виродження й перетворення у свою протилежність – узурпацію влади вузьким колом аморальних осіб, що являють собою смертельну небезпеку для всього людства. Просунута частина світового співтовариства, усвідомлюючи катастрофічність, що насувається, бачить вихід з положення, що створилося, у революційному переході демократії на якісно новий, більш високий рівень, який одержав уже навіть термінологічне позначення – **real democracy** – реальна (справжня, істинна, ...) демократія, як антитезис до **тієї імітаційної** демократії (див. Вікі), яка домінує сьогодні у світі. Ініціативи щодо вдосконалювання демократії сьогодні виникли в багатьох країнах як реакція на антилюдяну, антидемократичну політику, що проводиться представниками капіталу на основі ідеології неолібералізму з початку 70-х. Реагування на цю політику особливо підсилювалося під впливом кризи 2008 р. і на сьогодні практично вже можливо говорити про існування Інтернаціоналу прихильників ідеї реальної демократії. Лідер лейбористів Великобританії Джереми Корбін створив навіть відповідний соціальний рух <https://realdemocracymovement.org>, <https://twitter.com/democracyok>, широко відкритий для ідей і пропозицій про те, як вибудувати реальну демократію: **«Real democracy is when political & economic power is in the hands of the majority.»**

При написанні базових документів ми чисто інтуїтивно, не замислюючись про те, що термінологічно вертаємося до джерел – до Декларації про державний суверенітет України, взяли на озброєння термін «народовладдя», оскільки на той час уже цілком заслужено в суспільстві пішли в хід терміни «дермократія», «лібераста» та ін. Таким чином, у нас, на відміну від європейців, виявився ще один варіант дистанціювання від дискредитованого на той час терміна «демократія». А надалі ми стали навіть просто говорити про народовладдя, не підсилюючи його словом «реальне», і наповнюючи поступово це поняття своїм змістом. Таким чином, для нас сьогодні **народовладдя** – те ж саме, що для європейців - **реальна демократія**.

Рух самоорганізації територіальних громад став набирати чинність, у чому особлива заслуга належить Р. Білоцерківській з товаришами, що методично проводять правову просвітницьку діяльність у регіонах України. Це не могло пройти не заміченим з боку можновладців. Вони швидко побачили в цьому небезпеку для свого всевладдя і вжили рішучих заходів щодо недопущення законного становлення територіальних громад населених пунктів повноцінними первинними суб'єктами місцевого самоврядування. У країні був запущений багатоцільовий проект «Децентралізація», у рамках якого під різними приводами територіальні громади населених пунктів методами адміністративного тиску поєднуються-централізуються в більші «колгоспи» і практично втрачають свій самостійний суб'єктний статус. Для узаконення адміністративної сваволі було попередньо вилучене із закону про місцеве самоврядування положення про те, що рішення про об'єднання й про вихід з об'єднання ухвалюються територіальними громадами за допомогою референдумів. Одночасно проти активістів самоорганізації територіальних громад була розгорнута брудна кампанія з обвинуваченнями їх у сепаратизмі та інших гріхах.

Але лід вже рушив і ніякі перешкоди невзможі зупинити повинь народної ініціативи. Та й більшість об'єднаних територіальних громад (ОТГ) раптом виявилися не такими вже і «ручними». У справі становлення народовладдя першорядне значення має розробка тієї самої бажаної організаційно-правової схеми, яка забезпечувала б, на відміну від існуючої, повноцінне здійснення народом своєї влади. Без наявності такої схеми все виливається в нескінченну говорильню, гаслівщину, мітинги, майдани тощо. А потрібно методично крок за кроком вишиковувати за розробленим і затвердженим народом «кресленням» нову систему громадського самоврядування. І це праця не на один рік!» (див. український проект Доктрини народовладдя <http://politiko.ua/blogpost122898> або подібний англійський документ «Time's up for neoliberalism. Manifesto for a transition to a real democracy» <https://realdemocracymovement.org/times-up-for-neoliberalism>).

Проект Доктрини народовладдя супроводжується пояснювальною запискою, у якій дається обґрунтування поняттям і новаціям. Зокрема слід підкреслити важливість чіткого визначення більшості потрібних тут понять, що робить М. І. Зобов вже багато років: **«Народовладдя – громадське самоврядування, за якого суб'єкт і об'єкт керування збігаються. Це найбільш загальне (філософське, системне) визначення народовладдя. Народ – суверен – йому належить верховна влада. У Доктрині більш детально розкривається суть Народовладдя як загальнонародного самоврядування, за якого на основі принципу більшості винятково совість, інтелект і воля народу визначають правила співіснування в країні й кожен її громадянин має можливість на рівні з іншими брати участь у виробленні й прийнятті управлінських рішень будь-якого відповідного рівня, що стосуються його життя, а також контролювати діяльність органів управління. Народовладдя – це влада народу, громади над:**

- загальнонародною власністю та власністю громади;
- усіма й кожним у країні та громаді відповідно;
- представницькими, виконавчими, судовими й контролюючими органами державного та місцевого значення. При цьому:

Влада – це здатність і можливість здійснювати визначальний вплив на кого-небудь, що-небудь. **Державна влада** – це владні повноваження, якими народ наділяє державні органи керування. **Народ** – це об'єднання всіх громадян країни, носій суверенітету і єдине джерело державної влади в країні, первинний суб'єкт загальнодержавного керування й міжнародних відносин, власник землі, її надр, атмосферного повітря, водних і інших природних ресурсів, що перебувають у межах території країни, природних ресурсів її континентального шельфу, виняткової (морської) економічної зони, інших об'єктів загальнонародної власності та бюджету.

Воля народу або територіальної громади виявляється за допомогою механізмів прямого волевиявлення – референдумів, загальних зборів або збору підписів, результати яких мають статус управлінських рішень найвищого рівня

на загальнодержавному та місцевому рівнях відповідно. Всеукраїнський і місцеві референдуми або загальні збори проводяться регулярно (не рідше одного разу в рік) по стандартному набору питань (оцінка діяльності народних обранців і затвердження стратегічних напрямків розвитку) та щодо додаткових ініціативних питань. Технологічно це дуже просто за допомогою цифрових підписів та сучасного Інтернету. У випадку невиконання волі народу або громад державними або місцевими органами керування, а також окремими виборними особами громадяни мають право припинити їхню діяльність за допомогою:

- імперативного мандата;
- місцевого або всеукраїнського референдуму, загальних зборів або збору підписів;
- акцій непокори й інших дій, аж до повстання, як крайнього заходу.»

Далі М. І. Зотов пропонує: «Гарантом виконання волі народу й територіальних громад є зформоване шляхом репрезентативного випадкового вибору Віче, наділене правом призначати на конкурсній основі та відзивати керівників судів, силових і контролюючих відомств всеукраїнського рівня. Сьогодні у світі, за виключенням Швейцарії, у якій з початку ХІХ століття проводяться референдуми, народи прямо не самоуправляються, влада узурпована органами й особами. В Україні також порушені вимоги **Конституції України**: «Стаття 5. Україна є республікою. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо й через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Право визначати й змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові й не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. **Ніхто не може узурпувати державну владу**». З цього цілком логічно випливає висновок про те, що не може бути в Україні ніяких державних органів, у назві яких використовується слово «влада», оскільки вся влада в Україні належить народу й вона не відчужувана. Можуть бути тільки органи державного керування, що наділяються народом певними владними

повноваженнями. У цьому плані зовсім парадоксально виглядає словосполучення «органи виконавчої влади» - це органи виконуючі або пануючі? Вони слуги народу або хазяї життя? Як корабель назвеш, так він і попливе. Сама назва наших державних органів впливає на психіку людей. І доти, поки органи керування будуть носити титул владних органів, громадяни будуть відчувати себе холопами перед цими панами. І хотілося б зробити ще одну ремарку – у ст.5 **КУ** в першій позиції треба було б писати, як написано в останній - про державну владу, а не про владу взагалі. Влада різна буває. Влада любові, наприклад. І вона сильніша будь-якої влади. Але при чому тут народ? Причиною всьому – відсутність у **КУ** визначень базових понять, у тому числі поняття «влада». Немає там і визначення поняття «державна», воно там використовується в різних статтях явно з різним значеннєвим наповненням. Про «народ» взагалі повна плутанина – десь це Український народ, десь просто народ (незрозуміло чий)». Наводимо ще приклад юридичної маніпуляції з офіційного Науково-Практичного коментаря **КУ**: «Влада народу є первинною щодо державної влади, а державна влада похідною від влади народу. Саме тому народ може бути суб'єктом влади лише в умовах демократичної держави. У відносинах з державною владою народ виступає як виборчий корпус, тобто усі громадяни України, які мають виборчі права. Шляхом вільних виборів народ України передає державі владу, що йому належить, а остання здійснює її від імені й за участю народу. Вибори створюють первісну легітимацію державної влади, тобто її відповідність суспільним ідеалам. Наступна легітимація забезпечується шляхом періодичної перевірки відповідності суспільній думці результатів діяльності державної влади».

Зверніть увагу на такий прозорий висновок М. І. Зотова: «У відносинах з державною владою народ виступає як виборчий корпус. Державна влада подана тут як суб'єкт відносин, а не як **владні повноваження**. Ще В. І. Вернадський підкреслював, що людство в ході свого розвитку перетворюється в нову потужну «геологічну силу», своєю думкою й працею перетворюючи обличчя планети [1,2]. Відповідно, людство з метою свого збереження повинне буде

взяти на себе відповідальність за розвиток Біосфери, що перетворюється в Ноосферу, а це зажадає від нього певної соціальної організації та нової, екологічної й одночасно гуманістичної етики. Така соціально й екологічно відповідальна гуманістична організація суспільства, про яку говорив В. І. Вернадський, і є народовладдя.

На сьогодні вже визріли передумови для такої соціальної організації. У світовім співтоваристві, завдяки росту загальної культури й появі Інтернету та мобільного зв'язку, прискорилися процеси становлення планетарного колективного розуму, мозку, в якому роль окремого нейрона виконує мозок кожного, хто включений у світові інформаційні мережі. Цей колективний розум у міру свого розвитку й перетвориться згодом у повноцінну Ноосферу – сферу колективного розуму та творчої праці людства [6]. За допомогою цього колективного розуму людство й буде самоуправлятися, забезпечуючи не тільки суспільний, але й загальнопланетарний гомеостазис. Уже при нинішньому рівні його розвитку виникають нові явища в самоврядуванні: перші особи держав здійснюють прямі консультації із громадянами; особиста участь громадян у написанні й прийнятті законопроектів стає демократичною нормою; народ і його територіальні громади поступово знаходять суб'єктність і можливість прямо ставити завдання органам керування й контролювати їхнє виконання, що дозволяє громадянам брати активну участь у керуванні країною, здійснювати пряме народовладдя, господарювати. Зрозуміло, що такий напрямок розвитку подій навряд відповідає заходам нинішніх можновладців для збереження свого панування, що мають у планах свого порятунку від глобальної катастрофи саме скорочення народонаселення до мінімально необхідного числа рабів. І недарма вчення про Ноосферу оголошується ними утопічною й науково неспроможною ідеєю.

Таким чином, в основі кризи саме української демократії лежить неготовність народу України, що продовжує по інерції радянських років тяжіти до патерналістської моделі суспільних відносин і не бажає повною мірою здійснювати ті активні цивільні функції, які покладають на нього в сучасних

умовах. Крім поведінкових стереотипів ця неготовність має своїми джерелами також і відсутність у громадян України потрібної політичної й правової культури. Особливо посилюється ця негативна ситуація вкрай низьким прожитковим рівнем більшості населення країни, що різко знижує суспільну активність людей, змушених усі свої сили й час віддавати боротьбі за існування. Взагалі відбувається масове витіснення ще радянської культури совістю західною культурою сорому. При цьому совість – це соромитися себе, а західний сором – це соромитися інших, але лібералізм – це свобода від інших, тому і сором, і совість у лібералів відсутня.

Разом з тим було б помилкою вважати ситуацію, що склалася, безвихідною для українського народу. Як показали ті ж події часів президентської виборчої кампанії 2019 року, населення України несе в собі потужний громадський потенціал, яким, на жаль, за всі пострадянські роки так і не змогла розпорядитися в благо народу українська політична еліта. Розвиток демократії в Україні можливий лише тільки через розкриття внутрішнього потенціалу українського народу, пробудження в ньому громадських початків, політичної й правової освіти, структурування й самоорганізації. Тільки освічений і організований народ, натхненний високим змістом спільного буття та власного добробуту, здатний бути господарем своєї долі, здійснювати реальне народовладдя. Перехід українського суспільства з нинішнього стану, як об'єкта маніпуляції та експлуатації, у стан суб'єкта, творця свого сьогодення й майбутнього, може здійснитися тільки за умови, якщо його духовно-інтелектуальна еліта перейде, нарешті, до виконання своєї суспільної функції - до погодженої роботи на благо українського народу.

Консолідація інтелігенції всього світу в ім'я процвітання всіх народів, організація нею діалогу між усіма учасниками суспільно-політичних процесів й вироблення всіма народами погоджених уявлень про майбутнє світу, у тому числі про українську «демократію», – це та перша й необхідна умова, без якого неможливо підняти народ з його нинішнього незавидного стану. Знайти в процесі діалогу дороговказну зірку кожного народу, його національну,

загальнонародну ідею, мрію, ідеал і вибудувати ноосферний шлях до цього ідеалу – ось у чому є надзадача справжньої інтелігенції, її історична місія! Віддавати свою долю купці «хазяїв грошей» та ГАФАМА дуже небезпечно!

Нові інформаційні можливості надають впевненість у здатності сучасних людей отримати саме креативний і прогресивний ефект від колективного розуму людства. На зламі своєї історії люди мають створити і задіяти єдине інформаційне поле, що врятує їх черговий раз на шляху до світлого майбутнього. Тим, хто сумнівається в колективному розумі порадимо почитати захоплюючу книгу Джеймса Шуровески «Мудрість юрби. Чому разом ми розумніші, ніж поодинці, і як колективний розум впливає на бізнес, економіку, суспільство й державу» <http://www.kozlenkoa.narod.ru/docs/croud.pdf> . Тільки народовладдя може виключити можливість будь-чиєї диктатури, дозволить вибудувати цивілізовані правові відносини й гарантовано забезпечити реалізацію ст. 1. Загальної декларації прав людини від ООН: «Усі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності й правах».

Влада гідних – це влада народу над самим собою. І це та сама влада, якої народ дійсно гідний. Але це – моральна сторона питання, а тепер поговоримо про практичний аспект, у першу чергу, про господарську суб'єктність народу й територіальних громад. Демонтаж і розкрадання СРСР як країни Рад ішли під девізом – «Даєш ефективного власника!». Тоді державні діячі заявили, що держава, тобто вони самі всі разом узяті є неефективний власник. Потім швиденько стали розпихати державну (загальнонародну) власність по своїх власних кишнях, перетворюючись відразу начебто в ефективних власників. У китайських комуністів вистачило розуму цього не робити, вони просто дали простір приватній ініціативі. Тому в них і країна не розвалилася, і вони попереду всієї планети у економічних успіхах, демонструючи ефективність комбінації механізмів державного керування з ринковими механізмами (китайський НЕП) і спростовуючи тим самим тезу про неефективного державного власника. Але господарювання в Китаї не позбавлене серйозних проблем, і найбільша з них – корупція, яка вкрай

небезпечна для держави. Але навіть найсуворіші заходи боротьби із цим злом - масові страти корупціонерів - не в змозі виправити ситуацію. І зрозуміло чому – поява вільних грошей у комбінації з бюрократією, яка «вирішує питання», з неминучістю зводить разом зацікавлених власників грошей і вирішувачів питань. Єдиний вихід із цієї ситуації – встановлення народовладдя, за якого необхідні для нормального функціонування приватного капіталу рішення ухвалюються не вузьким колом осіб (частіше всього взагалі однією особою), а всім народом або відповідними територіальними громадами. В Китаї широке впровадження Блокчейн-технологій доводить реальність такого шляху. Спробуйте корумпувати цілком весь народ або територіальну громаду!

Нагадаємо, що 1 грудня 1991 р. український народ на референдумі перебрав у свою повну власність всю Україну. І як він цією власністю розпорядився? Вже 30 років йде відкрите розкрадання загальнонародної власності. Беруть участь у цьому всі, хто має таку можливість і не має внутрішніх моральних застережників – називають себе неолібералами. В результаті маємо народне господарство в руїнах, народ в убогості, ллється кров і перспективи досить похмурі. Тож треба почати виконувати нашу **КУ**: Стаття 13. «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією». А в Науково-практичному коментарі до КУ цій ст.13 дається дуже хитре пояснення: «Юридична форма приналежності природних ресурсів Українському народу як носію суверенітету і єдиному джерелу влади в Україні, закріплена Основним Законом держави, передбачає проведення чіткого розмежування між поняттями «*суб'єкти права власності*» і «*суб'єкти здійснення права власності*». Тобто народ не може реально володіти, користуватися і розпоряджатися природними ресурсами країни чи окремого її регіону. Тому конституційне положення, яке відносить

Український народ до суб'єктів права власності на природні об'єкти, має більше соціально-економічний, а ніж політико-правовий характер. Визнання народу України суб'єктом права виключної власності на певні природні ресурси не породжує самостійної форми власності на ці об'єкти. За своєю економічною природою власність на ці об'єкти фактично є Державною. Народ і держава як суб'єкт права власності не можуть протиставлятися. Будь-яка держава фактично виступає організаційно-правовою формою здійснення прав кожного суверенного народу».

Відповідно до цього пояснення виявляється, що народ не може реально володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю. А тому громадянам не дають реально - у політико-правовому сенсі - сприймати свою колективну суб'єктність як власника. За народ усе зробить так званий *суб'єкт здійснення права власності* – він усе й здійснює. Погодитися, як професійно наші правознавці відсунули народ від його ж власності. Більше того, законодавці, ухвалюючи **КУ від імені народу**, заодно позбавили народ права управляти народними фінансами: «**КУ** ст.74. Референдум не допускається щодо законопроектів з питань податків, бюджету ...». Це ми як би самі собі не дозволили. А у Швейцарії – це у веденні народу.

Так що можновладці в Україні після отримання незалежності роблять все у супереч Декларації про державний суверенітет. Досить порівняти положення **КУ** й Декларації, особливо в частині народовладдя та загальнонародної власності, щоб зрозуміти, що відбулася підміна волі народу волею тих, хто затверджував **КУ** як би від імені Українського народу. Зрозуміло, що, коли народ України візьме таки владу у свої руки й прийме рішення переглянути все створене «слугами народу» із самого початку – з 1 грудня 1991 р., то строго й ретельно запитає з них та багато чого поверне назад на цілком правових підставах.

Без сумніву ефективність громадського самоврядування залежить, у першу чергу, від якості соціуму, від рівнів його духовно-інтелектуального розвитку й цивільної активності. До речі, супротивники народовладдя у якості аргументу

спираються саме на цьому: український народ, це сіра маса, яка продається за гречку й порожні обіцянки, він не в змозі й не гідний самоуправління. Але невже жителі Швейцарії, що ухвалювали Конституцію на референдумі в 1802 г., були більш розумними, ніж громадяни сучасної України? Життя тече й все швидко змінюється, нинішнє українське суспільство істотно відрізняється від часів прийняття Декларації і навіть **КУ**. Сучасні Інтернет-технології дозволяють уже робити те, що раніше було неможливим, наприклад, контроль бюджету. У сучасному свідомому світі колективне керування ресурсами завдяки Інтернету стає нормою життя. До речі, багато чого позитивного в частині суспільного керування може бути запозичене з радянської дійсності. Також становить інтерес теорія американського політолога та економіста, нобелівського лауреата з економіки Елінор Остром, зокрема праця «Керування загальним. Еволюція інститутів колективної діяльності» <https://www.e-reading.club/book.php?book=1046594>.

Так народ, як тільки візьме (поверне) владу та за допомогою механізмів прямого народовладдя почне сам формувати основні позиції права, керуючись загальнонародними інтересами, одержить можливість визначати порядок присвоєння об'єктів власності й впливати на діяльність усіх суб'єктів господарської діяльності, у тому числі приватних власників. Народ зможе правовими засобами практично вершити їхню долю. Таким чином, ставши **власником правового поля**, народ непрямим чином стає власником усього, із чого він збирає кошти на загальні суспільні потреби за допомогою правового регулювання, у тому числі шляхом оподаткування.

У діючої **КУ** закладені великі можливості для самоорганізації й узяття влади територіальними громадами на місцях, але за 30 років громадяни в масі своїй так і не спромоглися це зробити. І провина в цьому самих громадян, у їхній неготовності до цього. І тому, якщо навіть прямо зараз прописати все в **КУ** згідно з Доктриною або будь-яким іншим народовладним проектом, ніщо працювати не буде. До цього нового народ повинен бути готовим, нове повинне проростати в старому, поступово заміняючи його. Для країн з усталеною

демократією характерна практика прийняття законів, коли щось уже склалося в житті, знайшло легітимність в очах людей, і потрібна лише його легалізація та державна підтримка. Такого роду закони без проблем ухвалюються законодавцем - закон йде разом із життям, а не насильно тягне життя за собою. Але цей нормальний зв'язок закону з життям порушується в революційній ситуації, коли певне угруповання без реального плану дій захоплює владу і починає ламати хребет існуючим порядкам та нав'язувати населенню сумнівні реформи.

Таким чином, для всіх прихильників ідеї народовладдя першочерговим завданням було, є й залишається максимальне використання тих наявних можливостей, що закладені в діючій **КУ** та відповідних Законах. І тільки паралельно із цим, та ще й з розумом і без шаленого фанатизму, готувати конституційну реформу. На жаль, такі чіткі висновки і геніальні пропозиції М. І. Зотов широко оприлюднює в Інтернеті вже декілька років, але й сьогодні вони залишаються лише вкрай актуальною мрією. Відбулися багато «демократичних» виборів, новий Президент України обіцяв народовладдя як першочергове завдання, але лише на третьому році свого керування почав підписувати проекти потрібних законів, більшість з яких знову пішли на доопрацювання. Зрозуміло, що в умовах глибокої окупації України реальне народовладдя практично неможливе, але агонія світового капіталізму не вічна і вже сьогодні кожна країна намагається будувати свій «Ноев ковчег». Та будувати його слід усім народом і в інтересах всього народу, а не лише маленької купки «хазяїв грошей». Саме тому розвиток дієвої системи **народовладдя в кожній країні** дозволяє стати на реальний шлях розбудови нового світового суспільного ладу – Ноосфери планети Земля.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вернадский В.И. Биосфера. – М.: «Мысль», 1967, - С.72.
2. Вернадский В.И. Несколько слов о ноосфере. – Успехи соврем. Биологии, - 1944, т.18, вип.2.

3. Винер Норберт. КИБЕРНЕТИКА или управление и связь в животном и машине. – М.: «Советское радио», - 1968, - 236 с.
4. Какічев С.В., Ліщитович Л.І. Новий світовий лад – електронна цивілізація /С.В.Какічев, Л.І.Ліщитович / - Київ: КВЦ, 2017. – 200 с.
5. Ліщитович Л.І. Основи Геобіономіки (до статуту члена Природи), т.1 /Л.І.Ліщитович – К.: Фітосоціоцентр, -2012. – 184 с.
6. Ліщитович Л.І. Ноосфера: наукове видання / Л.І.Ліщитович. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. – 308 с.